

nr. 4, jrg. 1, april 2011

Uitgave/Redactie: Wim Keizer, 023-5546387, wkeizer@soobbozh.nl.

De maand die was

Steeds vaker hoor ik om me heen dat het openbare bibliotheekwerk een *stip op de horizon* mist. Ik wijd daar de Analyse aan in het papieren *Bibliotheekblad* nr. 5/2011 van 21 april 2011. Dure stippen *achter* de horizon in overvloed, maar is er ook al iets waarneembaars, begrijpelijks en betaalbaars in zicht?

Heeft **Ap de Vries** een stip op de horizon? Wellicht 1 januari 2013, met een nieuw, breed gedragen contributiestelsel voor de VOB?

Heeft **Peter van Eijk** een stip op de horizon? Misschien 1 januari 2013 als de *Agenda voor de toekomst 2009 – 2012* klaar is. Of gelijk al de formule $3 \times I = I^3$, van PBF-Innovatie, met Bas en Fons (www.pbfinnovatie.nl)?

Hebben **Marian Pater**, **Frank Huysmans** en **Gerard van Dijk** een stip op de horizon? Misschien een nieuwe leidinggevende die het SIOB scherp visionair op de kaart gaat zetten en daarover transparant communiceert?

Hebben de VOB-commissies een stip op de horizon? We zien altijd de vergaderdata op de VOB-site staan, maar wat er precies besproken en besloten wordt, blijft een beetje wazig, waardoor de horizon niet goed te zien is.

Hebben de PSO's een stip op de horizon? Misschien de nieuwe provinciale coalitieakkoorden, in de hoop dat bibliotheekwerk nog ergens genoemd wordt?

Heb ik zelf wel een stip op de horizon? Ja, elke maand. De volgende stip is **WWW** nummer 5 van mei 2011. Veel leesplezier met nummer 4 (en voor de interactieve liefhebbers ook veel click-plezier).

Wim Keizer,
18 april 2011

VOB-commissie strategie in versnelling

Wat moet een moderne openbare bibliotheek wel of niet doen en volgens welke criteria bepaal je dat? Eén van de vragen waar de voorzitters van de Provinciale Directie Overleggen (PDO'en) zich 17 maart 2011 mee bezig hielden, samen met de leden van de strategiecommissie van de VOB. Ook de voorzitter van de Stichting Samenwerkende PSO's Nederland (SSPN) en een vertegenwoordiger van het Sectorinstituut (SIOB) waren uitgenodigd.

Reden om met dit gezelschap bijeen te komen was voor de

commissie het feit dat er versnelling moet komen in het aanvankelijke voornemen in de VOB-ledenvergadering van december 2011 een geactualiseerde branchestrategie te presenteren. De *Agenda voor de toekomst* loopt tot en met 2012 en een actualisering vaststellen in december 2011 zou nog ruim de tijd hebben gegeven met SIOB en Bibliotheek.nl in 2012 een gezamenlijke agenda te bereiken voor het startjaar 2013.

Maar zowel de achterban als de overheden vragen om versnelling. De VNG preludeert al op mogelijke gevolgen van de digitalisering voor de huisvestingsbehoefte en OCW wil zijn Cultuurplanperiode laten aansluiten op die van de VNG. Daar is deze zomer al input voor nodig. Op 19 mei kunnen de VOB-leden er naar kijken.

Meer op: www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht.

Symposium Plusbibliotheken: Kosten infrastructuur nu € 7,1 miljoen

Het gezamenlijke openbare bibliotheekwerk is momenteel jaarlijks zo'n € 7,1 miljoen kwijt aan de kosten van de informatie-infrastructuur. Dat vertelde **Johan Stapel**, senior adviseur digitale diensten & infrastructuur bij Bibliotheek.nl, op 12 april tijdens een door de Plusbibliotheken in Almere georganiseerd symposium met de titel *Collectie en Connectie*. Er waren zo'n honderd belangstellenden op het symposium afgekomen.

Johan, die op persoonlijke titel sprak in vervolg op een in *Bibliotheekblad* 13/14 van juni 2010 geschetst droomscenario voor de vernieuwing van de digitale infrastructuur, gaf aan dat het aandeel voor de afzonderlijke bibliotheken in die € 7,1 miljoen volgens een *educated guess* zo'n € 5,4 miljoen is, inclusief € 3 miljoen aan NBD/Biblion voor titeldata.

Het bedrag van € 7,1 miljoen is wat de bibliotheken kwijt zijn aan OCLC voor Picarta/Publiekwijzer, Worldcat, GGC, NCC/IBL en VDX, aan Alfa & Ariss voor A-select, aan Serial Solutions (voorheen Medialab) voor de Aquabrowser Library en aan NBD/Biblion voor titeldata.

Het bedrag van € 7,1 miljoen is berekend samen met **Marian Pater** (SIOB), **Coen van Hoogdalem** (VOB) en **Frans van Spaandonk** (Plusbibliotheken). Johan zei niet vrolijk van die cijfers te worden. Volgens hem kan het bedrag feitelijk nog wel hoger zijn.

Op de vraag van **Chris Wiersma** (denieuwebibliotheek Almere) wat de kosten zijn van een nieuwe infrastructuur, moest Johan echter het antwoord schuldig blijven.

Twaalf onderwerpen

In zijn inleiding gaf Johan wel aan dat er voor het bereiken van zijn droomscenario naar twaalf belangrijke onderwerpen moet worden gekeken, waar stappen nodig zijn.

Dat zijn de centrale inkoop van boeken, een e-book platform en een nationale licentie voor digitale content, met daarbij centrale bezitsregistratie, een nationale bibliotheekcatalogus en single sign-on, alsmede zichtbaarheid in Google en Worldcat, de verbetering van het leenverkeer en de samenwerking met

het hoger onderwijs. Nodig zijn commitment van OCW, een nationale bibliotheekpas en koppeling met erfgoeddata. Volgens Johan kan het GII-consortium hier verbetering in aanbrengen. Maar hij wees wel op een citaat van **Josje Calff**, adjunct-directeur van de UB Leiden, op de website van Bibliotheekblad in de [peiling SIOB of SIB](#): “Een betere afstemming van het beleid van de verschillende bibliotheektypen in Nederland op elkaar is inderdaad wenselijk, maar wordt ernstig bemoeilijkt doordat er buitensporig veel verschillende partijen bij betrokken zijn, ieder met zijn eigen belangen, machtsposities, lobbies etc. Dat zijn niet alleen overheden (gemeenten, provincies, het ministerie van OCW), maar ook de VOB, UKB, Colleges van Bestuur van universiteiten etc. Daar komt nog eens bij dat de verschillende bibliotheektypes bij het ministerie van OCW onder verschillende directies vallen, die onderling hun beleid inzake bibliotheken niet op elkaar afstemmen, als je al kunt spreken van één beleid per directie”.

Wat een Nationale Bibliotheek Catalogus (NBC als Open Index, “de kerstboom met kluit”) precies is, vertelde hij 12 april niet, maar volgens hem is er met [de ingebruikname van de digitale etalages](#) van de Plusbibliotheken, gericht op laten ontdekken en aanvragen van titels en dossiers, sprake van ballen in de kerstboom en is de NBC in feite al *live* gegaan. Meer op: www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht.

UB'en doen niet mee aan NBC

Een Nationale Bibliotheek Catalogus (NBC) als Open Index voor *alle* fysieke materialen en *alle* digitale content van *alle* Nederlandse openbare bibliotheken, universiteitsbibliotheken (UB'en) en de Koninklijke Bibliotheek (KB) lijkt op bezwaren te stuiten van met name de universiteitsbibliotheken. **Bart Drenth** van de Projectgroep Bibliotheekinnovatie noemde zo'n NBC in 2009 het *Funda* van de bibliotheken (“de kluit van de kerstboom”), maar het ziet er naar uit dat de UB'en afhaken bij deze kluit (of nooit aangehaakt waren).

Dit valt te concluderen uit een persverklaring die **Peter van Eijk** van Bibliotheek.nl en **Bas Savenije** van de Koninklijke Bibliotheek lieten plaatsen op de website van Bibliotheek.nl. De verklaring wijst naar een rapport van **Maurits van der Graaf** van Pleiade Management and Consultancy. De titel is: *Onderzoek naar de opties voor een centrale database met metadata van digitale content*.

Van Eijk en Savenije zeggen: “Mede op basis van dit onderzoek hebben de Koninklijke Bibliotheek en Bibliotheek.nl besloten om samen te werken aan een centrale zoekfunctie (een Open Index) voor boeken, kranten, tijdschriften én digitale content. Hierbij wordt ook de wetenschappelijke informatie meegenomen en zover mogelijk ook de audiovisuele content die beschikbaar is via Beeld & Geluid en de publieke omroep. De zoekfunctie zal gebruik maken van een centrale databank die wordt opgebouwd vanuit diverse bronnen en waarbij maximaal gebruik wordt gemaakt van bestaande bouwstenen, zoals het GGC. Dit betekent dat we in overleg zullen treden met de directie van OCLC EMEA (Europe, Middle East and Africa –

wk) over het kader waarbinnen dit gerealiseerd kan worden; hierbij zal worden uitgegaan van de internationaal geldende *record use policy* van OCLC.org.

De stuurgroep van het Consortium GII zal moeten bezien hoe deze afspraken zich verhouden tot de bestaande GII-consortium-overeenkomst.”

In zijn rapport stelt Van der Graaf vast: “Voor de universiteitsbibliotheeken past een centrale databank met metadata voor digitale content *niet* in de ontwikkeling van hun digitale bibliotheek”. Over de openbare bibliotheken zegt het rapport dat een dergelijke database past in de ontwikkeling van hun digitale infrastructuur en de verbetering van de beschikbaarstelling van digitale content. En over de KB dat hij past in haar streven naar een integrale zoekfunctie voor gedigitaliseerde historische materialen.

Meer op: www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht.

Subsidieregeling OCW in mei verwacht

De subsidieregeling aansluiting op de digitale bibliotheek krijgt in 2011 een vervolg.

In 2010 was er € 3,5 miljoen beschikbaar. Daar konden na loting 68 basisbibliotheeken en alle PSO's uit worden gesubsidiëerd. De verwachting is dat de regeling voor 2011 in mei beschikbaar komt. Het bedrag is nog niet bekend, maar de verwachting is dat alle bibliotheken die vorig jaar nog geen subsidie hadden aangevraagd of uitgeloot waren ongeveer hetzelfde bedrag per bibliotheek (€ 37.000) als in 2010 kunnen ontvangen.

Zie ook: www.bibliotheekblad.nl/nieuws.

Drenthe: gelaagdheid en concentratie; Functies gaan boven “stenen”

De Drentse bibliotheken hebben in samenspraak met gemeenten, provincie en Biblionet Drenthe afgesproken gelaagdheid aan te brengen in het Drentse bibliotheekstelsel en daartoe vijf bibliotheekformules te introduceren:

- a. Bibliotheek thuisbezorgd;
- b. Bibliobus;
- c. Doelgroepbibliotheek;
- d. Kernbibliotheek;
- e. Topbibliotheek;

Van de vijf formules zijn er drie die samenvallen met een ‘eigen gebouw’: bibliobus, kernbibliotheek en topbibliotheek. Dat zegt het Drentse Netwerk Bibliotheken in een masterplan dat kaders aangeeft voor een in de loop van 2011 te maken strategisch plan voor de periode 2012 – 2015.

Andere punten uit dat kader zijn:

- De functies van de bibliotheek hebben voorrang boven ‘stenen’. Dat leidt tot twee andere typen voorzieningen: de bibliotheek thuisbezorgd en de doelgroepenbibliotheek. De invulling van m.n. de doelgroepenbibliotheek biedt veel

ruimte voor maatwerk en kan tot vele verschijningsvormen leiden; groot, klein, in multifunctionele accommodaties, (brede) school, verzorgingstehuis, enz.

- De ondergrens voor de kernbibliotheek wordt gebaseerd op certificeringseisen, om zo kwaliteit te kunnen garanderen aan de Drentse klant. Deze ondergrens wordt ook voor de andere formules bepaald, maar daar is tijd voor nodig.
- De bibliotheken zetten nog sterker in op het onderwijs als strategische partner. Dit blijkt uit een sterke focus op de jeugd, de klant van de toekomst:
 - a. gegarandeerd wordt dat binnen een straal van 4 à 5 kilometer een bibliotheekvoorziening beschikbaar is, hetzij in de vorm van de bibliobus of van een doelgroepbibliotheek, hetzij in de vorm van dienstverlening op en aan scholen (projectcollecties, leesbevorderingsactiviteiten, laaggeletterdheidsprojecten, enz.)
 - b. de bibliobussen concentreren zich nog meer op de jeugd, met de speerpunten leesbevordering, taalachterstand & laaggeletterdheid en mediawijsheid.
- Nog sterker dan voorheen wordt ingezet op de Digitale Bibliotheek. Reden is dat de klant steeds meer digitaal doet en wil doen.
- Op dit moment is overal in Drenthe binnen een straal van 5 kilometer een volwaardige bibliotheekvestiging (kernbibliotheek). Nagenoeg iedere kern met meer dan 2.000 inwoners heeft een bibliotheekvestiging. In het licht van de bezuinigingen zijn deze normen niet meer generiek te handhaven; dit kan er toe leiden dat ze opschuiven tot resp. 8 à 10 kilometer en 3.000 inwoners.

Niet (meer)

Het masterplan geeft ook aan wat er niet (meer) gedaan wordt:

- De bibliotheken niet in hun huidige vorm koste wat kost overeind houden. Anderzijds ook niet uitsluitend digitaal gaan, omdat de overtuiging bestaat dat de digitale bibliotheek en de lokale bibliotheek elkaar versterken.
- Niet meer alle kernfuncties in alle bibliotheken vervullen, maar toeleggen op de drie belangrijkste: lezen, leren en informeren. In de doelgroepenbibliotheek (maatwerk) en de topbibliotheek kunnen de andere twee kernfuncties - cultuur en ontmoeting - wel degelijk een rol spelen.
- De bibliotheek is er nog steeds voor iedereen, maar niet iedereen is even belangrijk: meer toespitsing op de in Drenthe belangrijkste twee doelgroepen: de jeugd van 0 t/m 12 jaar en de geïnteresseerde lezer (50+).

Meer op: www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht.

Overijssel: Bibliotheken feest voor geest

“In deze provincie zijn we bezig met een gezamenlijk vernieuwingsprogramma dat zich voltrekt langs drie hoofdlijnen: de winkelformule, het Biebsearch-project en de ontwikkeling van de digitale bibliotheek. Op deze manier stropen we met elkaar de mouwen op. En niet zonder resultaat. Dankzij het retailconcept noteren de deelnemende bibliotheken in het eerste jaar zo'n 20 à 30 procent groei. Met behulp van Biebsearch zijn

25.000 scholieren lid geworden van de bibliotheek. Zij raadplegen niet alleen de digitale bronnen, maar herontdekken ook de fysieke bibliotheek. Niet alleen mijn eigen bibliotheek, Deventer, maar ook de collega's in Enschede zijn onlangs landelijk onderscheiden voor hun activiteiten op het web. De bibliotheken in Overijssel werken samen om nu en in de toekomst grote groepen mensen aan ons te binden. Laat ik het zo zeggen: bibliotheken zijn een feest voor de geest, die van Almelo nog wel het meest."

Dat zei **Jos Debeij**, directeur Bibliotheek Deventer en voorzitter van het Directieoverleg Bibliotheken Overijssel (DOBO) op 7 april bij de heropening van de Bibliotheek Almelo, die nu ook is ingericht volgens een retailformule.

Meer op: www.bibliotheekblad.nl/rubrieken (Bijeenkomsten).

Gelderland: kloof bibliotheeksoorten groter; meer denken in functies?

De kloof tussen stedelijke bibliotheken en plattelandsbibliotheken wordt groter. De stedelijke bibliotheken hebben vaak meer diversiteit en een groter incasseringsvermogen.

Dit is één van de belangrijkste conclusies uit een rapport dat **Jan Pool** van Acta Advies gemaakt heeft voor de provincie Gelderland over het opdrachtgeverschap van gemeenten aan bibliotheken. **Hans Veen** van Acta vertelde er op 23 maart over, tijdens een minisymposium van het Gelders Bibliotheeknetwerk en de provincie Gelderland in Arnhem. Er waren zo'n zeventig belangstellenden, ongeveer gelijk verdeeld over Gelderse bibliotheken en gemeenten. Aan de reacties te horen waren er bij de gemeentelijke vertegenwoordigers redelijk wat wethouders.

Hans Veen voegde aan de eerste conclusie toe: "We hebben wel te maken met een stelsel. Als de kloof te groot wordt, kan het netwerk uiteenvallen. Maar het is een wereld die met elkaar verbonden en verknoopt is. Dat kleinere en grotere bibliotheken weer, net als vroeger, met de ruggen tegen elkaar komen te staan lijkt mij ongewenst."

Moeten de bibliotheken minder in *stenen* en in *boeken* denken en meer in *functies*? Daar ging een groot deel van de discussie over. Er was nog geen *stip op de horizon*.

Meer op: www.bibliotheekblad.nl/rubrieken (Bijeenkomsten).

Criteria producten mediawijsheid nodig

Er zouden landelijk criteria moeten komen waaraan de producten van bibliotheken op het gebied van mediawijsheid voldoen. Geen geknutsel meer, maar kwalitatief hoogstaande producten. De vraag is of de bibliotheken dit op korte termijn kunnen realiseren. Dat staat in een op 15 maart op de SIOB-site gepubliceerd verslag van een door het SIOB op 1 maart belegde rondetafelconferentie met experts van PSO's en bibliotheken. Het SIOB en Bibliotheek.nl zijn gezamenlijk een visie aan het ontwikkelen op het begrip mediawijsheid en de rol van de

openbare bibliotheek daarin. In dat verband werd de conferentie belegd.

Zie ook: www.bibliotheekblad.nl/nieuws.

Wat Dennis, Jannen, Jeroen, e.a. Menen **Wazigheid rondom WAAS nog niet weg**

“De eerste release van de WAAS (Website As A Service – wk) zal misschien niet voor iedereen meteen een volwaardig alternatief zijn voor de huidige website. Voor de grootste groep wel, daar ben ik van overtuigd. Maar voor sommigen ontbreekt misschien nog functionaliteit en anderen hebben misschien hun huidige platform economisch nog niet afgeschreven. Daardoor zullen gedurende een bepaalde tijd meerdere constructies naast elkaar blijven bestaan.”

Dat zegt **Dennis Eijsten**, manager Innovatie bij Bibliotheek.nl (BNL), in reactie op uitlatingen die **Jan Klerk** heeft opgeroepen met een blog-bijdrage op de forumwebsite Bibliotheek 2.0.

Jan Klerk, werkzaam bij de Stadsbibliotheek Haarlem, heeft het op zich genomen “complexe verhalen rond de digitale infrastructuur en de aansluiting daarbij van de openbare bibliotheken op een begrijpelijke manier te vertellen in blogvorm. Zo transparant mogelijk en zo veel mogelijk aan de hand van de praktijk natuurlijk.” Bibliotheek.nl is daar akkoord mee gegaan, zodat Klerk nu opereert als *blogger-in-residence* van Bibliotheek.nl.

Pijnlijk

De eerste bijdrage, over de *white label website infrastructuur* (WLWI), riep meteen zo veel kritische reacties op dat Dennis Eijsten zich in de discussies is gaan mengen. Jan doet niet aan zo veel mogelijk scheiding van feiten en meningen, nieuws en commentaar, maar zegt bijvoorbeeld dat de keus van Bibliotheek.nl voor een WAAS betekent dat bibliotheken afscheid moeten nemen van hun eigen CMS'en (zoals Joomla!, Bart en Drupal) waar hun huidige websites op draaien en dat dit afscheid nemen *een pijnlijk proces* is. Maar dat het ook heel *bevrijdend* kan zijn, omdat het veel tijd kan besparen die aan andere zaken kan worden besteed. Ook stelt Jan *zelf* nog vragen. “Het is echter voor de meeste bibliotheken lastig om afscheid te nemen van hun website op een moment dat het qua beeld en functionaliteit nog helemaal niet helder is wat je te wachten staat. Wat is bijvoorbeeld standaard en wat is flexibel? Dat zijn belangrijke vragen waar we ook in Haarlem graag antwoord op hebben”, aldus Jan. “We willen liever geen achteruitgang qua functionaliteit. Verder was onze navigatie mede gebaseerd op input van klanten. Hoe zit dat met de nieuwe site? Kortom, meer helderheid over de gekozen layout, de aanpak en specificaties van de WAAS zou welkom zijn. Hopelijk kan ik hierover en over de planning van de verschillende onderdelen in een volgend bericht meer informatie geven. De WAAS komt in elk geval in oktober beschikbaar voor de bibliotheken die het implementatietraject gaan doorlopen.”

Jan wijst erop dat afwijken van de standaard kostenverhogend zal werken (en dat die kosten niet worden gedekt door OCW-subsidie). De WLWI is volgens hem een essentieel onderdeel

van een ook door bibliotheekdirecteuren bepleit gezamenlijk gezicht. Hij doet de oproep: "Beste bibliotheekdirecteuren, laten we nu doorpakken!"

Anders

Uit vragen, opmerkingen en reacties blijkt dat de onduidelijkheden, met name t.a.v. specificaties en kosten, nog niet zijn weggenomen. Dennis Eijsten legt uit dat het bij Bibliotheek.nl heel anders gaat dan in een commerciële omgeving: "Zou het hier over een commercieel product gaan, gebouwd in een gangbare klant-leverancier-verhouding, dan is er altijd eerst sprake van een offertetraject, bouwen, testen, accepteren en vervolgens implementeren. Je weet dan wat je krijgt."

Moeten we vertrouwen hebben in Bibliotheek.nl of is wat ze doet losgezongen van de bibliotheekpraktijk? Daar wordt verschillend over gedacht.

Meer op: www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht.

Wat Rob Meent

Schildpad en andere dieren

"Mijn favoriete bibliotheekdier? De schildpad. Toegegeven, niet het meest sexy dier maar toch.. Maar wel een beestje dat nooit opgeeft en oud wordt door in zichzelf te blijven geloven. Gelooft u het niet? Lees dan maar eens de prachtige fabel van Toon Tellegen over de schildpad en de krekkel. Een speciaal voor bibliotheken geschreven versie is terug te vinden in het jaarplan 2007 van de VOB, maar het origineel is terug te vinden in het boek *Misschien wisten zij alles*. Als u het boek niet in uw collectie heeft, bent u een ezel."

Dat zegt **Rob Bruijnzeels** in zijn gastblog ARTIS, op de website van Bibliotheekblad.

Meer op: www.bibliotheekblad.nl/rubrieken/gastblogs.

Wat Wim Meent (WWM)

Herhaalbaar, opschaalbaar en betaalbaar

Nog twee weken, dan moeten de organisaties die van OCW in 2009 op grond van de *Subsidieregeling Bibliotheekinnovatie* projectsubsidie hebben gekregen* (zie pag. 11), hun eindverantwoording (bestaande uit een financieel verslag en een activiteitenverslag) hebben ingediend bij OCW. Met de regeling was € 7,55 miljoen van € 19 miljoen aan OCW-innovatiegeld uit 2009 gemoeid. De einddatum voor de 17 gehonoreerde projecten was 31 december 2010, de einddatum voor de verantwoording is 1 mei 2011.

De projecten moeten bijdragen aan "de verdere ontwikkeling van de digitale bibliotheek" en overdraagbaar en opschaalbaar zijn. Indien de subsidieontvanger intellectuele eigendomsrechten heeft gevestigd, moeten deze worden overgedragen aan de Staat (met het oog op het streven alle openbare bibliotheken er gebruik van te kunnen laten maken).

Hele toer

Ik vermoed dat het nog een hele toer zal worden om vast te stellen welke projecten hebben voldaan aan de criteria en om ze vervolgens ook daadwerkelijk te laten bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de "digitale bibliotheek". Zoals het rapport van Het Expertisecentrum (HEC) aangaf, missen we in het openbare bibliotheekwerk een *Senior Responsible Owner*. De Stichting Bibliotheek.nl (BNL) bevindt zich met vier trajecten in een heel ingewikkelde bestuurlijk context met wisselende machten en krachten. Die trajecten zijn volgens HEC:

- Ontwikkeltraject;
- Implementatietraject (bij bibliotheken);
- Organisatieveranderingstraject (nodig bij de bibliotheken);
- In-beheer-name-traject (nodig bij bibliotheken).

Transparantie en communicatie

HEC beval [een grotere transparantie en betere communicatie](#) aan. Ik moet helaas zeggen dat daar nog weinig van terecht komt. Subsidieaanvragen en begrotingen van BNL (allemaal gebaseerd op *publiek* geld) worden niet gepubliceerd. Waar is men bang voor? Over de Nationale Bibliotheek Catalogus (NBC) valt *ineens* een rapport uit de lucht, waaruit blijkt dat de UB'en er nog geen trek in hebben (www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht). De wazigheid rondom de WAAS (*Website As A Service*) is ondanks inzet van de enthousiaste *blogger-in-residence* **Jan Klerk** nog niet weggenomen (www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht). Zoals een deelnemer aan het symposium van de Plusbibliotheken op 12 april zei: *we zijn begonnen aan een digitaal avontuur waarvan we de financiële kaders niet kennen*. We weten niet wat we krijgen en we weten niet wat het kost.

Vreemde situatie

Ook **Dennis Eijsten**, manager Innovatie bij Bibliotheek.nl, noemt dat vreemd. Hij zei in de discussie over de WAAS: "Het is natuurlijk ook een wat vreemde situatie. Zou het hier over een commercieel product gaan, gebouwd in een gangbare klant-leverancier-verhouding, dan is er altijd eerst sprake van een offertetraject, bouwen, testen, accepteren en vervolgens implementeren. Je weet dan wat je krijgt.

Hier gaat het behoorlijk anders:

1. OCW betaalt de ontwikkeling van een collectieve ICT-infrastructuur (overigens vanuit de beste intenties en gedragen door de branche) en geeft BNL, opgericht door de branche zelf, opdracht om dat uit te voeren.
2. Parallel aan de bouw (die vooral ingewikkeld is vanwege allerlei afspraken/erfenissen uit het verleden en politiek-bestuurlijke gevoeligheden, niet omdat het technisch allemaal zo vreselijk complex is) loopt er al een gesubsidieerd implementatietraject dat ons allen nu al dwingt tot keuzes en het aangaan van verplichtingen. Naast de voordelen, zoals een snelle acceptatie en implementatie over de hele breedte, geeft dit vooral het ongemakkelijke gevoel van "in het diepe springen". Dat geldt voor zowel de bibliotheken, de PSO's als voor Bibliotheek.nl. Ondanks alles komen we nu toch langzaam op het punt aan waarop veel vragen beantwoord kunnen gaan worden. Hoe het eruit ziet, wat je ermee kunt, wat het kost, etc.

Een paar websites, gebouwd op de WLWI-infrastructuur met behulp van de WAAS komen in april live te staan, zo ook beta-versies van de Widgetstore en een aantal widgets. Kijk eventueel naar de rest van de planning op:

www.stichtingbibliotheek.nl/Nieuws_plan_van_aanpak. Maar sommige vragen zullen niet gemakkelijk te beantwoorden zijn. Zo is de hoeveelheid werk en welke implementatieactiviteiten allemaal nodig zijn helemaal afhankelijk van de lokale situatie en wensen. En daarvoor staan de komende maanden nog allerlei gesprekken gepland. Verder wordt aan BNL steeds gevraagd wanneer ze klaar is. Maar wat is "klaar"? Is Google ooit "klaar"? ;-)"

Wie kijkt naar criteria?

Terug naar de 17 projecten. Wie bepaalt voor OCW of de gehonoreerde projecten voldoen aan de subsidiecriteria?

Bibliotheek.nl zei erover in haar concept-subsidieaanvraag 2011 van oktober 2010 (zie ook [Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk van november 2010](#)) dat het SIOB primair verantwoordelijk is voor de monitoring van deze projecten op de vastgestelde criteria: "Bibliotheek.nl en SIOB zullen gezamenlijk grondig evalueren welke projecten op grond van deze criteria in aanmerking komen voor aansluiting op de digitale infrastructuur van Bibliotheek.nl. De structurele betaalbaarheid van deze projecten speelt daarin een belangrijke rol."

Het SIOB zelf zei in een brief van 24 november 2010 aan OCW (www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht) dat het met de ontvangers van de subsidie gesprekken heeft gevoerd en dat daar scenario's zijn geschetst over overdracht en borging. "Die scenario's raken de discussies die met de PSO's gevoerd worden over beheer, exploitatie en implementatie en de afspraken die in het charter tussen de overheden zijn gemaakt", zegt de brief. "Tegelijk raakt die discussie de rolverdeling zoals deze tussen VOB, SIOB en Bibliotheek.nl wordt vormgegeven. Het SIOB zal in overleg met de andere centrale partijen de criteria opstellen op basis waarvan beslist wordt of een product of dienst een plek krijgt in het landelijke servicenetwerk."

De brief stelde de volgende rolverdeling voor:

- De VOB spreekt zich uit over de wenselijkheid van een product;
- Het SIOB beoordeelt en prioriteert ontwikkelingen, vanuit zijn coördinerende rol;
- Het "landelijk servicenetwerk", waar uitvoerende partijen deel van gaan uitmaken, ontwikkelt, beheert en exploiteert.

Rechten, eigendom en exploitatie

De Staat mag dan de intellectuele eigendomsrechten krijgen, het valt niet te verwachten dat de Staat zelf permanent eigenaar wil blijven. Verwacht kan worden dat hiervoor eerst naar de VOB gekeken zal worden. De VOB zal echter niet de middelen en de wil hebben om zelf te producten en diensten te gaan exploiteren. De vraag is dus naar wie vervolgens gekeken zal worden. Wie heeft er zin in zich zonder een door velen gedeelde *stip op de horizon* in nog meer digitale avonturen te storten? Wie gaan dat "landelijke servicenetwerk" vormen, tegen welke voorwaarden?

Uitstekende toegang

In juni 2009 zei **Bart Drenth**, bij de eerste presentatie van wat toen nog Projectgroep Bibliotheekinnovatie heette, dat het geen democratisch proces (voor de branche) zou zijn. De kern van wat gemaakt zou worden zou “een uitstekende toegang zijn tot alles wat bibliotheken hebben”, het *Funda van de bibliotheken*. Dat er gestreefd wordt naar een NBC (als Open Index voor titels en digitale content) van OB'en, UB'en en KB samen is mij pas in de loop van 2009 duidelijk geworden uit brieven van OCW aan de Tweede Kamer. Het *ideaal* achter de NBC-OB/KB/UB is dat aanbidding ervan (als gemakdienst) alle bibliotheeksoorten samen *veel aantrekkelijker* zal maken en dat het in een digitale wereld *de redding is van de informatiefunctie* van alle bibliotheeksoorten.

Johan Stapel, senior adviseur digitale diensten & infrastructuur bij BNL, wist 12 april te melden dat het gezamenlijke openbare bibliotheekwerk momenteel jaarlijks zo'n € 7,1 miljoen kwijt is aan de kosten van de informatie-infrastructuur. Maar wat het in de nieuwe opzet van BNL zal zijn, kon hij niet melden (www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht). Is het € 2 miljoen (de bijdrage die OCW structureel uit innovatiemiddelen wil betalen)? Is het € 3 miljoen (het voorgaande, vermeerderd met € 1 miljoen *besteltakengeld* uit de begroting van het SIOB)? Of is het meer en worden de basisbibliotheken zelf geacht bij te dragen? We weten het niet. En wat is de SROI (*Social Return On Investment*)? Wegen de maatschappelijke baten tegen de kosten op? Daar moeten bibliotheken toch verstandige dingen over kunnen zeggen (uiteraard per geval wel afhankelijk van de met de gemeente overeengekomen maatschappelijke doelen en resultaten van de bibliotheek).

Geen open discussie

Er is nooit een open discussie (noch in de branche en noch in de Kamer – waar je dat ook helemaal niet kunt verwachten) geweest of de (potentiële) gebruikers van OB'en *plus de betalende wethouders* het meest gebaat zijn bij een NBC-OB (dat zou de CCOB van NBD/Biblion kunnen zijn), een NBC-OB/KB (waar nu blijkbaar als eerste aan gewerkt gaat worden), een NBC-OB/KB/UB of een Wereldcatalogus (dat zou *Worldcat* van OCLC kunnen zijn).

Met Dennis Eijsten hoop ik dat we spoedig op een punt komen dat veel vragen beantwoord worden (hoe het er uitziet, wat het kan, wat het kost, wie het gaat betalen en welke eigen bibliotheeksystemen, boeken en gebouwen er eventueel voor ingeleverd moeten worden om eraan te kunnen meebetalen). Dan kan de bibliotheekdirecteur haar of zijn wethouder(s) helder uitleggen waarom de bibliotheek mee moet doen aan een door OCW geëntameerd implementatie-, organisatieveranderings- en in-beheer-name-traject. En dan kan de PSO-directeur haar of zijn gedeputeerde duidelijk uitleggen waarom de PSO graag wil bijdragen aan implementatie en beheer.

*) De gehonoreerde projecten waren:

- Formuleorganisatie (zachte franchise), initiatief 10 directeuren, met penvoerder Bibliotheek Utrecht € 1.998.000;
- Boek1boek, Schunck* (Bibliotheek Heerlen) € 1.065.000;
- Kristallisatiepunt datawarehouse, Biblionet Groningen € 699.444;

- 1250 romans, Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) € 607.500;
- Standaard webmodules, Bibliotheek Deventer € 581.450;
- Zes 2.0-dingen voor laagopgeleiden, ProBiblio € 445.212;
- Biebsearch landelijk toepasbaar, Bibliotheek Zwolle € 320.000;
- Toegang tot digitale Koninklijke Bibliotheek, KB € 289.876;
- Boekenkast persoonlijke collecties, DOK Delft € 286.080;
- Digitale etalages, WSF € 274.500;
- Biebwijs mediawijsheid, Flevomeer Bibliotheek € 200.080;
- Website oude prenten- en kinderboeken, Bibliotheek Rotterdam € 193.329;
- Biebsearch opleidingstraject, OBD € 181.000;
- Expertisecentrum cross-mediaal, Biblionet Groningen € 147.000;
- Gepersonaliseerde dienstverlening, Biblionet Groningen € 138.200;
- Meertalige functionaliteit trefwoorden, Bibliotheekservice Fryslân € 115.300;
- Uitwisseling collecties, Bibliotheeknetwerk ZH ZO € 15.550.

Edwin Mijsbergen heeft het initiatief genomen in kaart te krijgen wat er door de organisaties gedaan is, maar het beeld is nog onvolledig. Zie: bibliotheek20.ning.com/forum/topics/werk-je-aan-een.

Wat Wim nog niet Weet (WWnnW) **Nog geen reactie GII-stuurgroep**

De Stuurgroep van het GII-consortium heeft de gezamenlijke brief d.d. 21 december 2010 van VOB, Plusbibliotheken, SIOB en Bibliotheek.nl behandeld. Dat werd al gemeld in de vorige WWW. Een schriftelijke reactie moet echter nog steeds worden vastgesteld.

Wat al langer staat:

- De besteding van de OCW-gelden in 2009 (grotendeels door de Projectgroep Bibliotheekinnovatie). OCW verwacht daar op 1 mei duidelijkheid over te hebben.
- De specificatie van de gelden van 2010 zoals ze door Bibliotheek.nl besteed zijn. (Die staan straks in de komende jaarrekening van Bibliotheek.nl).
- Vragen omtrent de Centrale Catalogus voor OB'en (CCOB) van NBD/Biblion, de Nationale Bibliotheek Catalogus (NBC) van Bibliotheek.nl en Worldcat van OCLC:
 - Ik zie voor OB'en de volgende (voor zover ik begrijp uit de tot nu toe gevoerde discussies) varianten: de CCOB, zoals in ontwikkeling bij NBD/Biblion, een NBC en Worldcat (met overslaan van NBC, waarmee we volgens **Josje Calff** wellicht *miljoenen* kunnen besparen). Klopt dat, of zit hier een denkfout?
 - Is een NBC van OB'en, UB'en en KB samen denkbaar *zonder* OCLC, of zitten we daarmee vast aan OCLC?
 - Weten alle OB'en, UB'en en KB al dat ze een netwerkcollectie hebben, of denken ze wellicht nog dat ze elk apart - ook binnen de bibliotheektypen - hun eigen collectie hebben?
 - En als dat laatste het geval is, wat gebeurt er om al die afzonderlijke collecties een netwerkcollectie te laten worden? Is daar landelijk iemand mee bezig?

(N.B.: de in de WWW van januari gemelde verwachting dat in

februari bekend zal worden wie de bouw van de NBC gaat doen (OCLC, NBD/Biblion-consortium of OCLC en NBD/ Biblion-consortium *samen*) is niet uitgekomen. Er is nog steeds niets over bekendgemaakt. Inmiddels is een *nieuw* gegeven dat de UB'en niet meedoen en KB en Bibliotheek.nl samen willen beginnen, door in overleg te treden met de directie van OCLC Europe, Middle East and Africa. Nog niet duidelijk is gemaakt wat dit betekent voor NBD/Biblion en de CCOB).

Wat Wij niet mogen Weten (WWnmW) **Niet-openbare stukken**

De volgende stukken worden door de betrokken organisaties niet openbaar gemaakt:

- Subsidieaanvraag en begroting 2010 van Bibliotheek.nl;
- Concept-subsidieaanvraag 2011 en begroting van Bibliotheek.nl van oktober 2010 (zie *Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk*, november 2010);
- Advies SIOB aan OCW over deze subsidieaanvraag;
- Definitieve subsidieaanvraag en begroting 2011 van Bibliotheek.nl (inmiddels door OCW gehonoreerd met € 11,1 miljoen);
- SIOB-begroting 2011.

WWW en Bibliotheekblad

In de vorige **WWW** is aangekondigd dat verzending (per mail) als *e-bulletin* zal gaan geschieden vanuit Bibliotheekblad. Dat is nog steeds het plan, er wordt ook gewerkt aan de voorbereidingen, maar april is niet haalbaar gebleken.

Colofon

WWW is een uitgave van Wim Keizer. Hij is ambtelijk secretaris van de Stichtingen Overleg Openbaar Bibliotheekwerk Noord-Holland, Bibliotheekenoverleg Zuid-Holland en Samenwerkende PSO's Nederland.

WWW wordt gemaakt op persoonlijke titel, in nauwe samenwerking met *Bibliotheekblad* (www.bibliotheekblad.nl), en gaat over de officiële vernieuwing van het openbare bibliotheekwerk.

WWW staat voor *Wat Wim Weet*. Wat Wim Weet, weet ik door te vragen Wie, Wat en Waarom? Waar, Wanneer en Hoe? En door te kijken op het WereldWijde Web.

Ik weet wat ik weet en wat ik niet weet. Maar er zijn vast ook feiten van welke ik niet weet dat ik ze niet weet. Tips en documenten zijn van harte welkom! Mijn motto is: *Comment is free, but facts are sacred*.

Ook reacties zijn van harte welkom en worden geplaatst als voor- en achternaam vermeld worden (en bij voorkeur ook de functie). Ze kunnen worden gemaild aan wkeizer@soobbozh.nl. De bibliotheekvernieuwing verdient discussie *in het openbaar*.

WWW is digitaal ontsloten, vooralsnog op de website van het Netwerk van Directeuren: www.netwerkvandirecteuren.nl. Wie rechtstreekse toezending wil, kan een mailtje sturen aan wkeizer@soobbozh.nl.